

Een driedubbeltalent, of: wie is Arie Bos?

C.N.M. Renckens

Ik maakte hem recentelijk mee op een symposium van verzekeringsartsen (zie pagina 12 e.v.) en acht de tijd aangebroken deze veel-schrijvende antroposoof, kind aan huis bij de redactie van *Medisch Contact*, eens nader aan onze lezers voor te stellen. Erg veel publice-rende medische kwakzalvers zijn er niet, maar Bos is er een van. Op de achterflap van zijn in 2008 uitgekomen 460 pagina's tellende boek *Hoe de stof de geest kreeg* staat de volgende omschrijving: 'Arie Bos is huisarts in Amsterdam Centrum en leidt huisartsen op aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij was oprichter en voorzitter van Buddy-organisatie 'Metgezel' voor mensen met aids. Hij doceert w-enschaapsfilosofie aan medisch studenten in Utrecht.'

Eerst maar eens even in zijn boek neuzen. Dat hij een geharnast antroposoof is, blijft in dat boek onbenoemd, maar het gehele boek is duidelijk gericht op die ene conclusie, die aan deze obscurantische wereldbeschouwing ten grondslag ligt, namelijk de mogelijkheid dat 'geest' los van materie kan bestaan in 'etherische lichamen', in 'karma' en bij de zielsverhuizing na de dood, beter bekend als reïncarnatie. Grote denkers worstelen nog altijd met het geest-stof probleem en met het verzoenen van de tegenstelling tussen de chemische wetmatigheden die het menselijk brein beheersen en de vrije wil, die wij subjectief ervaren en waarop wij medemensen kunnen aanspreken. De brave Bos vertilt zich, in zijn antroposofische keurslijf, volledig aan dit moeilijke thema. De geest zou ervoor zorgen dat de moleculen waaruit organismen inclusief de mens zijn opgebouwd zo mooi geordend terecht zijn gekomen. In het boek haalt hij zijn kennis en argumenten overal vandaan in een schijnbaar niet bestaande hiërarchie van bronnen als de literatuur, de embryologie, de neurologie, spirituele denkers, Russische geleerden, de bijbel, de BijnaDoodErvaringen-literatuur (Van Lommel schreef het voorwoord), homeopaten (Roel van Wijk schreef op de achterflap een aanbeveling), atoomgeleerden, Rupert Sheldrake en natuurlijk Rudolf Steiner zelf. Hij betoont zich hier een waardig opvolger van de wat stilgevallen spreekstalmeester der antroposofische geneeskunde in ons land Hugo Verbrugh, die ook al les gaf in filosofie aan een heuse medische faculteit. Anders dan Piet Vroon, Teresia van Avila, Plutarchus en Marten Toonder komt 'malle Hugo' in het personenregister niet eens voor. Zo snel kan het gaan als de ene omgevallen boekenkast zijn voorganger van de troon

Arie Bos' magnum opus

stoot. 'That is no way to kill your father', dacht ik wel, al bladerend door het boek. De achterflap vermeldt ook nog dat Bos auteur is van vele artikelen, maar in *Pubmed* zoekt men hem vergeefs. *Medisch Contact* plaatste wel met enige regelmaat schrijfsels van zijn hand en dat begon al in 2000 met een boekbespreking van mijn Kwakzalvers op kaliloog, waarin de antroposofen natuurlijk niet ontzien werden. Dat het officiële KNMG-orgaan een boek geschreven uit liefde voor de reguliere geneeskunde liet bespreken door een alternatief arts is een van de dingen die voor weldenkende mensen moeilijk te begrijpen zijn, maar het smaakte Ben Crul kennelijk naar meer, want hij bezocht Bos in zijn praktijk en schreef er een reportage over in zijn blad.

Interview in *Medisch Contact* (2001) • Enkele citaten uit dat interview spreken boekdelen: In de inleiding stelt Crul zich de vraag hoe een arts werkt die door sommigen van zijn collega's als kwakzalver wordt aangeduid. Om te vervolgen: 'De woorden van Arie Bos: "Ik hoop dat ik hier goed aan heb gedaan", klinken nog na als ik de deur van zijn praktijk aan de Amsterdamse Weteringschans achter mij dichttrek. In de *evidence-based medicine*, met haar *randomised controlled trials* gebundeld door de Cochrane Collaboration, valt Bos inderdaad uit de toon. Zijn receptenpapier vermeldt "huisarts", maar de receptuur die erop wordt geprint, staat veelal niet in het *Farmacotherapeutisch Kompas*. Abracadabra voor iemand die arts is en geen botanicus of geoloog. Het lijkt zijn patiënten niet te deren (...). De eerste patiënt van deze ochtend, operadiva Charlotte Margiono, zingt haar tevredenheid over de aanpak van Bos bijna uit. Zij komt op weg naar een buitenlands optreden nog even langs voor een recept voor citrus/cydonia-ampullen cuprum acetum/zincum valerianicum en acupunctuur. De injectie als toedieningsvorm – vaak op specifieke plaatsen – wordt als zijnde krachtiger en 'leveromzeilend' vaak toegepast. De acupunctuurnaalden kunnen volgens Bos complementair werken op de antroposofische middelen doordat zij energieblokkades opheffen. Margiono: "Zes jaar lang heb ik – zonder resultaat – bijna elke KNO-arts en allergoloog ter wereld geconsulteerd voor een allergische reactie van mijn stembanden op boompollen. Ik had dan geen controle meer over mijn stembanden. Concerten liepen in het honderd en niet alleen ik, maar ook de managers werden radeloos. Sinds ik hier kom, gebruik ik alleen nog antroposofische medicatie en mijn stem is nog nooit zo goed geweest. Ik ervaar mijn allergie inmiddels als een ontkenningenziekte. Ik spreek mijn strottenhoofd nu gewoon toe en door de medicijnen en naalden wordt deze zwakke plek ondersteund." Arie Bos wordt er zichtbaar verlegen van. Hij spreekt haar niet tegen.' (...)

"Het zoeken naar de betekenis van een ziekte is een wezenlijk onderdeel van de antroposofische aanpak. (...) Soms moet je ziekte een kans geven. Waarom krijgt iemand hoofdpijn, een prikkelbare darm of rugpijn? De oorzaak ligt soms al in de vroege jeugd, maar je moet je daarvan wel bewust worden, anders blijf je – ook als arts – eindeloos bezig met pappen en nathouden." (einde citaat)

Arie Bos (1947) praktiseert sinds 1976 als huisarts. Na vijf jaar 'regulier' – waarin hij onder meer betrokken was bij de milieubeweging – be kroop hem het onbevredigende gevoel

dat er 'meer moest zijn'. De antroposofie trok hem aan en hij verruilde zijn plaats in een gezondheidscentrum in Osdorp voor een plek in een antroposofische praktijk, ging cursussen volgen en paste het geleerde toe op zijn patiënten en op zichzelf. 'Ik merkte eigenlijk tot mijn verbazing dat het werkte. Daar kon ik gewoon niet omheen.'

Vervolgens passeert in Cruls reportage een rij patiënten de revue, die keloidzalf op een perineumlitteken krijgen aangeboden, primula en plumbum voor hartritmestoornissen, bij geringe hyperbilirubinemie (geelzucht, red.) *fragaria cum vitis* (aardbeien- en druivenbladeren) en meteorietijzer D6 ('Meteorietijzer is een typisch antroposofisch middel. Het heeft macroscopisch een andere structuur dan aards ijzer. Het zorgt ervoor dat je 'kosmisch zwevend' weer aards met beide benen op de grond komt. En in D6, dus homeopathisch verdund. Een subtiel duwtje kan al een verandering geven. Ik overweeg overigens om haar de volgende keer op galstenen te laten onderzoeken.'), elektroacupunctuur voor een tenniselboog ('Het lichaam wil eigenlijk de naald eruit werken en dat geeft een lokale reactie in het verloop van zo'n meridiaan. In de loop der jaren heb ik uit eigen ervaring wel aanpassingen aangebracht. Ik weet gewoon dat het de moeite waard is om het te proberen), *phosphorus tartarus* en *aconitum cum bryonia* bij lichte bronchitis.' En passant wordt een wondergenezing van borstkanker met 'misteltherapie' beschreven. Later schuift een huisarts in opleiding aan, die wil kijken of de antroposofie een oplossing biedt voor de beperkingen van de reguliere geneeskunde. In Bos' praktijk lijken de voorbeelden ervan voor het oprapen: 'Ik krijg doorverwijzingen, zelfs van specialisten. Een gynaecoloog uit het OLVG stuurde mij een patiënte met een habituele abortus door een streptokokkeninfectie van de baarmoeder; na een antroposofische immunologische behandeling is zij bevallen van een gezonde baby.' Iedereen zou verwachten dat Bos' reputatie na deze onthullende en onbeschaamde praktijkpresentatie wel uitgespeeld zou zijn. Niets bleek echter minder waar. Sinds het interview publiceerde Bos nog verschillende malen in *Medisch Contact*: hij besprak er een Duitstalig boek over 'Komplementarmedizin' in de oncologie en becommentarieerde mijn kritiek op de aanscherping van de KNMG-gedragsregels inzake de toelaatbaarheid van alternatieve geneeswijzen voor KNMG-leden. Met het door mij bepleite volledige (beroeps-)verbod en de noodzaak van psychiatrisch onderzoek van alternatieve artsen was hij het oneens. De lezers die bovenstaande schets van Bos'

Enkele citaten uit *Hoe de stof de geest kreeg*

'De Russische dichter Iwan Toergenjew (1818-1883) spant de kroon met 2000 gram. De Franse schrijver Anatole France (1844-1924) moest het met een hersengewicht van 1017 gram doen, bijna de helft van Toergenjew.' (p. 41)

'In Rusland intussen was het onderzoek naar biofotonen nooit onderbroken geweest en er werd voor het eerst in 1973 over dit onderwerp in het westen bericht. Het McCarthy-tijdperk in de USA heeft de vrije uitwisseling van wetenschappelijk onderzoek geen goed gedaan.' (p. 169)

'Popp vermoedde bovendien dat het licht van biofotonen een veel grotere coherentie vertoont dan dat van technisch laserlicht. Dit laatste aan te tonen was voor Popp van het grootste belang, zo vertelde hij me, want dat betekent dat er sprake moet zijn van een coherent elektromagnetisch veld, dat alleen in levende, en dus geordende, systemen voorkomt. Dit is inmiddels aangetoond.' (p. 171)

'Er zijn echter schorpioenen in Spanje die, al dansend met hun vrouwtje, hun sperma op een stekel deponeren die rechtop in de grond staat en vervolgens hun partner met wat danspassen daaroverheen leiden.' (p. 251)

'Taxichauffeurs in Londen, die een ongemeen zwaar examen moeten doen over hun geo-

grafische kennis van de stad, waarbij ze een voor hun geestesoog verreden rit van A naar B moeten kunnen beschrijven, en waarvoor ze jaren moeten studeren, blijken gemiddeld veel grotere hippocampi (een hersendeel, *red.*) te hebben dan hun leeftijdsgenoten, van welk opleidingsniveau dan ook.' (p.286)

'Zo blijkt dat de neuronen niet alleen een elektrisch en magnetisch veld in stand houden, maar dat dit veld ook de mogelijkheid heeft het functioneren van de neuronen te veranderen.' (p. 309)

'We maken, nog steeds op zoek naar de draager van het bewustzijn, even een omweggetje langs de kosmologie omdat daar veel kennis te vinden is over virtuele fotonen.' (p. 309)

'Het boek was financieel niet mogelijk geweest zonder de hulp van de Iona Stichting, de Bernard Lievegoed Stichting en Weleda Nederland.' (p. 401)

'Het is dus niet duidelijk waarom juist in dit meridiaanverloop het weefsel transparanter is dan het omringende weefsel. Misschien is het helemaal geen eigenschap van weefsel, maar van het fotonenveld. Daarnaast blijft de intrigerende vraag hoe de Chinezen uit de Oudheid dit konden weten.' (p. 412).

Uitg. Christoffor, Zeist, 2008, 460 pagina's

praktiseren tot zich hebben genomen zullen begrijpen waarom. In een proefproces voor de KNMG-verenigingsrechtspraak weigerde een antroposofische collega-huisarts van Bos zich te verdedigen, maar ontliet elk debat door mij niet-ontvankelijk te laten verklaren. Zo kunnen antroposofische artsen als Bos nog altijd gewoon KNMG-lid blijven!

Tot slot ben ik u nog een verklaring schuldig voor de titel van dit stuk waarin hij een driedubbeltalent wordt genoemd. Op het UWV-symposium waarvan u elders in dit nummer een verslag aantreft legde ik de UWV-artsen uit dat alternatieve artsen vaak meerdere (on-

derling niet verwante) methoden beheersen en toepassen: men is homeopaat, maar beheerst ook de Chinese acupunctuur: hen noem ik altijd dubbeltalenten. Bos vertelde mij na afloop dat hij én de homeopathie, én de antroposofie én de acupunctuur beheerst en aldus aanspraak wenste te maken op de titel driedubbeltalent. Ik heb hem dat van harte gegund, maar kan niet snappen dat deze duizendpoot, die als een goochelaar totaal onverenigbare inzichten bijeenhoudt en uitdraagt, toegang heeft tot de kolommen van *Medisch Contact* en nota bene aan twee universiteiten verbonden is. Kan iemand mij dat uitleggen? ●